

Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei

El. paštas: kanceliarija@prezidentas.lt

(siunčiama tik el. paštu)

Prašymas nepasirašyti Šeimos stiprinimo įstatymo, priimto Lietuvos Respublikos Seimo

2017-10-24

Vilnius

Prašome Jūsų Ekscelencijos Lietuvos Respublikos Prezidentės nepasirašyti Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. spalio 19 d. priimto Šeimos stiprinimo įstatymo (Nr. XIIP-4255(3)). Šis įstatymas prieštarauja Konstitucijai, Europos Žmogaus teisių Konvencijai, ir kelia klausimų dėl bažnyčios ir valstybės atskyrimo principo įgyvendinimo.

Atkreipiame dėmesį, kad įstatymu LR Seimas pabrėžė: „**vyro ir moters papildomumas** yra šeimos, kaip pirminės ir prigimtinės bendruomenės bei palankiausios vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinkos, kūrimo pagrindas“ (Preambulė).

Lyčių papildomumo, o ne lyčių lygybės principas yra būdingas valstybėms, kurios patiria ortodoksinių religijų įtaką. Jis nėra suderinamas su modernios europinės valstybės vystymosi vizija. Atkreipiame dėmesį, kad tai nėra tik deklaratyvi nuostata, kadangi įstatymais numatyti principai turi poveikį teisei sistemai. Pavyzdžiui, nuostata kuri nurodė, kad smurtas artimoje aplinkoje yra visuomenei svarbi veika, pakeitė Lietuvos teisinę sistemą, teismų praktiką, policijos ir prokurorų praktiką. Atitinkamai ir lyčių papildomumo principas gali turėti įtakos susijusioms teisės sritims:

- pagalbos ir paramos teikimo šeimai sričiai
- skyrybų teisei
- įvaikinimo teisei
- apsaugai nuo smurto artimoje aplinkoje
- tarptautinei privatinei teisei
- ir kitoms sritims.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. X-1569 „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatavo, kad „iš Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies kylanti valstybės pareiga įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šeimos, kaip konstitucinės vertybės, apsaugą, suponuoja ne tik valstybės pareigą nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai, bet ir valstybės pareigą įstatymais ir kitais teisės aktais **taip**

sureguliuoti šeimos santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti šeimos santykių dalyvių (kaip antai santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių), vieno iš tėvų, auginančio vaiką (įvaiki), ir kt.)“, „konstitucinė šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prieraišumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu“.

Šeimos stiprinimo įstatymu siekiama „stiprinti šeimos institutą, įtvirtinti šeimos politikos įgyvendinimą užtikrinančias institucijas.“ (1 straipsnis). Numatytos institucijos: Nacionalinė šeimų taryba, Šeimos politikos komisija, savivaldybių šeimos komisijos.

Šios įvairiais lygiais veikiančios institucijos negalės veikti, nesilaikydamos įstatyme įtvirtintų principų. Taigi, institucijos įpareigotos „kryptingai veikti“ pagal lyčių papildomumo principą ir tėvystės ir motinystės papildomumo principą, ugdyti „dorovingas“ asmenybes, ir **užtikrinti** „visaverčio šeimų funkcionavimo sąlygas įgyvendinant **prokreacines, [...] dvasines**“ (4 straipsnis) ir kitas funkcijas.

Teikiant pagalbą ir paslaugas šeimoms pagal šį įstatymą, būtų diskriminuojamos šeimos, kuriose dėl vienos ar kitos priežasties nėra vyro ir moters papildomumo – vienišų tėvų šeimos, išsiskyrusios motinos, našlės ir t.t. Tokia diskriminacija prieštarauja LR Konstitucijai ir Europos Žmogaus Teisių Konvencijai.

Atkreipiame dėmesį, kad šis įstatymas priimtas paskubomis ir nediskutavus su visuomene, nors jis turės įtakos daugeliui jos narių.

Galiausiai, atkreipiame dėmesį, kad įstatyme apibrėžtos veiklos sritys ir principai nulemia su Romos Katalikų Bažnyčia tiesiogiai siejamų organizacijų pakėlimą iki valstybinio lygmens. Jokios kitos šeimai palankios ar šeimai paslaugas teikiančios nevyriausybinės organizacijos neatitiktų įstatyme numatytos šeimos instituto „stiprinimo“ vizijos, kadangi jos palaiko lyčių lygybę, o ne papildomumą.

Toks religinių-valstybinių institucijų įtvirtinimas, kad jos sudarytų sąlygas stiprinti šeimų prokreacines ir dvasines funkcijas (*inter alia*), yra grubus privataus ir šeimos gyvenimo neliečiamumo pažeidimas, nesuderinamas su teisinės valstybės vizija.

Rytų Europoje susidariusi situacija, kai religija turi vis didesnę įtaką Rusijoje, Lenkijoje, ir kitose valstybėse ir nebesilaikoma valstybės ir religijos atskyrimo principo. Lenkijos atitikimą teisinės valstybės principui svarsto Europos Komisija. Religijos laisvė ir galimybė praktikuoti savo tikėjimą yra viena svarbiausių žmogaus teisių ir valstybė turi užtikrinti galimybes ją įgyvendinti ir apsiriboti nuo veiksmų, galinčių sukelti pavojų šios teisės įgyvendinimui. Tačiau mūsų nuomone, įgyvendinant valstybės politiką, itin svarbu toliau išlaikyti konstitucinio valstybės ir religijos principo įgyvendinimą. Todėl labai svarbu priimant įstatymus, kitus teisės aktus formuoti valstybės politiką laikantis šio principo ir atsiriboti nuo fundamentalėjimo religijos srityje. Kitu atveju, gali tekti keisti daugybę teisės aktų, užtikrinusių mūsų valstybės išpažįtamų

demokratijos principų įgyvendinimą, tai taip pat gali stabdyti valstybės vystymąsi modernybės kryptimi.

Su pagarba Jūsų darbui,

Nevyriausybines žmogaus teisių organizacijos ir akademinės bendruomenės atstovai:

1. Lygių galimybių plėtros centras
2. Lietuvos žmogaus teisių centras
3. Žmogaus teisių organizacijų koalicija
4. Tauragės moters užimtumo ir informacijos centras
5. Susivienijimas Žali.lt
6. Labdaros ir paramos fondas FRIDA
7. VšĮ Įvairovės ir edukacijos namai
8. Moterų informacijos centras
9. Tolerantiško jaunimo asociacija
10. Kretingos moterų informacijos ir mokymo centras
11. Lietuvos moterų lobistinė organizacija
12. ŽIV ir AIDS paveiktų moterų bei jų artimųjų asociacija Demetra
13. VšĮ GMM projektai, iniciatyva Birutė Bebaimė
14. Diversity Development Group
15. VšĮ Naujos kartos moterų iniciatyvos
16. Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras
17. Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras
18. Atviros Lietuvos fondas
19. Nacionalinė nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma
20. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras
21. Širvintų moterų klubas "Jums"
22. Lietuvos medicinos studentų asociacija
23. VšĮ Naratyvas
24. Koalicija „Galiu gyventi“
25. Žmogaus teisių stebėjimo institutas
26. Lietuvos liberalus jaunimas
27. Nacionalinė LGBT* teisių organizacija LGL
28. Demos kritinės minties institutas
29. Psichikos sveikatos perspektyvos
30. Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė
31. Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“
32. Pilietinių iniciatyvų centras
33. Viešoji įstaiga „Europos namai“
34. LSDMS Mažeikių skyriaus moterų klubas

35. Šeimos klubas „Šeimos akademija“
36. Lietuvos demokratinės moterų kolegijos Klaipėdos skyrius
37. Kauno apskrities moterų krizių centras
38. Asociacija Vilniaus Moterų namai
39. Lietuvos sakaliukų sąjunga
40. Tyrėjų grupė „Balticada“
41. Lietuvos neįgaliųjų forumas
42. Anykščių moterų užimtumo ir informacijos centras
43. VšĮ Paramos vaikams centras
44. Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija
45. LSDMS Visagino skyrius
46. Marijampolės apskrities moters veiklos centras
47. Lietuvos universitetų moterų asociacija (LUMA)
48. VšĮ Europos žmogaus teisių fondas
49. VšĮ „Jaunimo linija“
50. Lietuvos socialdemokračių moterų sąjunga
51. VšĮ Šeimos santykių institutas
52. Nacionalinis pacientų susivienijimas „Už visų teisę į geriausią gydymą“
53. Šiaulių universiteto Lyčių studijų centras
54. Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga
55. Moters pagalba moteriai
56. VšĮ Studijų užsienyje informacijos centras
57. VšĮ Studijos ir karjera
58. VšĮ Romų visuomenės centras
59. Lietuvos socialdemokračių moterų sąjungos (LSDMS) Kelmės klubas
60. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos Moterų centras
61. VO „BRANDA“
62. VšĮ Nevalstybinis vaikų darželis „Nendrė“
63. Asociacija „Klaipėdos jaunieji socialdemokratai“
64. Kauno Moters Užimtumo Informacijos Centras
65. VšĮ Geros valios projektai
66. Suvalkiečių draugija „SUVALKIJA“
67. Kelmės rajono socialinių paslaugų centras
68. LSDMS Alytaus rajono moterų klubas
69. Socialinių inovacijų fondas
70. Europinių inovacijų centras
71. Labdaros ir paramos fondas „KITOKS MATAS“
72. Marijampolės apskrities vyrų krizių centras
73. Marijampolės visuomeninių organizacijų sąjunga
74. Kauno moterų draugija

75. Nacionalinis socialinės integracijos institutas
76. Alytaus miesto moterų krizių centras
77. Jonišio moterų asociacija
78. Lietuvos agentūros „SOS vaikai“ Panevėžio skyrius
79. NVO koalicija „Už vaiko teises“
80. NVO koalicija „Moters teisės - visuotinės žmogaus teisės“
81. Politinė LGBT teisių organizacija Rainbow Rose

Akademinės bendruomenės atstovai ir visuomenės veikėjai:

1. Dr. Laima Vaigė, Upsalos universitetas
2. Prof. dr. Dalia Leinartė, Jungtinių Tautų Moterų diskriminacijos panaikinimo komiteto pirmininkė
3. Prof. dr. Milda Ališauskienė, Vytauto Didžiojo universitetas
4. Romas Zabarauskas, kino režisierius
5. Doc. dr. Liutauras Gudžinskas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas
6. Laima Kreivytė, Vilniaus universitetas ir Vilniaus dailės akademija
7. Prof. dr. Ilona Tamutienė, Viešojo administravimo katedra, Vytauto Didžiojo universitetas
8. Prof. dr. Aušra Maslauskaitė, VDU Socialinių mokslų fakultetas
9. Prof. dr. Dovilė Jakniūnaitė, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, Tarptautinių santykių katedra
10. Lekt. Donatas Paulauskas, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Lyčių studijų centras
11. Aušra Padskočimaitė, Upsalos universitetas, Rusijos ir Eurazijos studijų institutas
12. Dr. doc. Rūta Žiliukaitė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Sociologijos katedra
13. Aušra Simoniukštytė, Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto dėstytoja
14. Dr. Jolanta Bielskienė
15. Dr. Karolis Žibas, Etninių tyrimų centras
16. Prof. dr. Irmina Matonytė, ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto profesorė
17. Jurga Bučaitė-Vilkė, VDU Sociologijos katedros docentė
18. Dr. Juliana Lozovska, Lundo Universitetas
19. Dr. Gabrielė Labanauskaitė, Lietuvos Muzikos ir Teatro akademija
20. Advokatė dr. Diana Gumbrevičiūtė-Kuzminskienė
21. Politinės filosofijos Prof. dr. Andrius Bielskis
22. Artūras Tereškinas, Lietuvos mokslo premijos laureatas, sociologas
23. Prof. habil. dr. Vlada Stankūnienė
24. Socialinių mokslų dr. Egidijus Mardosas
25. Neurobiologijos mokslų dr. Jūratė Lašienė

26. Doc. Dr. Margarita Šešelgytė, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas
27. Dr. Loreta Šaltinytė